

БЕСЕДА ПРЕДИ ИЗПОВЕД

“Ето време благоприятно и ден за очистване”.

Време, когато можем да снемем тежкото греховно бреме, да разкъсаме веригите на греха: да видим “падналата и съкрушена скиния” на нашата душа отново обновена и светла. Но пътят към това блажено очистване не е лек.

Ние още не сме пристъпили към изповед, а нашата душа чува изкушаващи гласове: “Да не отложа ли? Достатъчно ли съм подготвен, не говеея ли твърде често?” Трябва да дадем твърд отпор на тези съмнения. *“Ако пристъпваш да служиш Господу Богу, пригответи душата си за изкушение”* (Сир. 2:2). Ако си решил да говеееш - ще се появят множество препятствия, вътрешни и външни: но те изчезват веднага щом проявиш твърдост в своите намерения.

По-конкретно, въпросът за честата изповед: трябва да се изповядваме много по-често, отколкото е прието у нас; поне през всичките четири поста. Ние, обзетите от “леностна дрямка” и неизкусни в покаянието, трябва отново и отново да се учим да се каем, и това е първото.

Второ, трябва да прокарваме една своеобразна нишка от изповед до изповед, та времето между периодите на говеене да бъде изпълнено с духовна борба и усилия, да се храним с впечатленията от последното говеене и да се събуждаме в очакване на близката нова изповед.

Другият смуцаващ въпрос - това е въпросът за духовника: при кого да отида? Да се придържам ли към един и същ духовник, каквото и да става? Можем ли да сменяме духовника? В какви случаи? **Опитните в духовния живот отци утвърждават, че не трябва да сменяме духовника, дори ако това е само твой духовник, а не духовен отец, ръководител на твоята съвест.** Наистина, случва се след успешна изповед при един свещеник следващите изповеди при него да се получават някак вяли и да се преживяват слабо, и тогава се явява мисълта за смяна на духовника. Но това не е достатъчно основание за такава сериозна крачка. Вече не говоря за това, че нашите лични усещания на изповед не се отнасят до същността на тайнството - недостатъчният духовен подем по време на изповед често е знак за собствено духовно неблагополучие. За това **о. Иоан Кронщадтски** казва следното: “Покаянието трябва да бъде напълно свободно, а не по принуда на изповядващото лице”.

За човека, който наистина страда от язвата на своя грях, е без значение чрез кого ще изповяда този измъчващ го грях; стига само по-скоро да го изповяда и да получи облекчение. Друго е, ако ние, оставили същността на тайнството покаяние, отиваме на изповед за беседа. Тук е важно да различаваме изповедта от духовната беседа, която може да се извършва и извън тайнството, и е по-добре да се извършва отделно от него, тъй като беседата, макар и за духовни неща, може да разсее, да охладни изповядващия се, да го въвлече в богословски спор, да отслаби остротата на покаяното чувство.

Изповедта не е беседа за собствените недостатъци и съмнения, не е осведомяване на духовника за себе си и най-малко от всичко е “благочестив обичай”. Изповедта е горещо покаяние на сърцето, жажда за очистване, идваща от усещането за светинята, от умирането за греха и оживяването за светостта. Разкажанието е вече степен на святост, а безчувствието и неверието – състояние извън светостта, извън Бога”.

Ще разгледаме как трябва да се отнасяме към тайнството покаяние, какво се изисква от пристъпващия към тайнството, как да се готвим за него, кое да смятаме за най-важен момент (в тази част на тайнството, която се отнася до изповядващия).

Несъмнено, първото действие ще бъде изпитването на сърцето. За това са определени и дни за подготовка за тайнството (говеене). “Да виждаме своите грехове в тяхното множество и в цялата им гнусота наистина е дар Божи”, казва о. Иоан Кронщадтски. Обикновено хората, неопитни в духовния живот, не виждат нито множеството свои грехове, нито тяхната “гнусота”. “Нищо особено”, “като при всички”, “само дребни грехове” – “не съм откраднал, не съм убил” – такова е обичайното начало на изповедта на мнозина. А самолюбието, непонасянето на укори, окаменялостта,

човекоугодието, слабостта на вярата и любовта, малодушието, духовната леност – нима това не са важни грехове? Нима можем да твърдим, че достатъчно обичаме Бога, че нашата вяра е действена и гореща? Че обичаме всеки човек като брат в Христа? Че сме достигнали кротост, безгневие, смирение? А ако не сме, то в какво се състои нашето християнство? С какво да обясним нашата самоувереност на изповед, ако не с “окаменяло безчувствие”, със “сърдечна мъртвост, с душевна смърт, предшестваща смъртта на тялото”? Защо светите отци, оставили ни покаяни молитви, са се смятали за първи грешници и с искрена убеденост са зовели към Пресладкия Иисус: “Никой не съгреша на земята отвика, както съгреших аз, окаеният и блудният”, а ние сме убедени, че всичко при нас е благополучно! Колкото по-ярко озарява сърцата Христовата светлина, толкова по-ясно се осъзнават всички недостатъци, язви и рани. И обратно: хората, потопени в греховен мрак, не виждат нищо в сърцето си; а дори и да виждат, не се ужасяват, защото няма с какво да го сравнят.

Ето защо прекият път към познаването на своите грехове – това е приближаването към светлината и молитвата за тази светлина, която е съд на света и на всичко “светско” в самите нас (Иоан. 3:19). А докато няма такава близост с Христа, при която покаяното чувство да е наше обичайно състояние, тогава трябва, готвейки се за изповед, да изпитваме своята съвест – по заповедите, по някои молитви (например, 3-тата вечерна, 4-тата преди причастие), по определени места от Евангелието (например, Пс. 5 гл., Рим. 12 гл., Еф. 4, Иак., особено гл. 3). Разглеждайки стопанството на душата си, **трябва да различаваме основните грехове от производните, симптомите от по-дълбоките причини**. Например много важни са разсеяността на молитва, дрямката и невниманието в църква, отсъствието на интерес към четенето на Священото Писание; но тези грехове не произлизат ли от маловерие и слаба любов към Бога? Трябва да отбележим в себе си своеволието, непослушанието, самооправданието, непонасянето на упреци, неотстъпчивостта, упоритостта; но още по-важно е да открием тяхната връзка със самолюбието и гордостта. Ако забелязваме в себе си стремеж към

общуване, словоохотливост, насмешливост, усилена грижа за своя външен вид и не само за своя, но и за този на близките си, за обстановката у дома – то трябва внимателно да изследваме дали това не е форма на “многообразното тщеславие”. Ако ние приемаме твърде близо до сърцето житейските неуспехи, тежко понасяме раздялата, безутешно скърбим за починалите, всичко това, освен за силата и дълбочината на нашите чувства, не свидетелства ли и за неверие в Божия Промисъл?

Има още едно помощно средство, което ни води към познаването на своите грехове – да си спомняме в какво обикновено ни обвиняват другите хора, особено живеещите с нас и близките: почти винаги техните обвинения, укори и нападки имат основание.

Необходимо е още преди изповед да искаме прошка от всички, пред които сме виновни, за да отидем на изповед с необременена съвест.

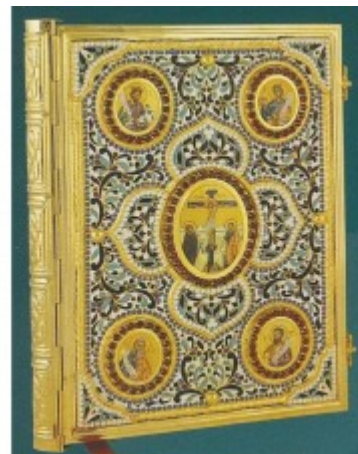
При такова изпитване на сърцето трябва да следим да не изпаднем в прекалена мнителност и дребнава подозрителност към всяко движение на сърцето; стъпили на този път, можем да изгубим усета за важното и неважното, да се оплетем в дреболии. В такива случаи трябва временно да оставим изпитването на своята душа и, поставили се на проста и питателна духовна диета – молитва и добри дела – да опростим и проясним душата си.

Подготовката за изповед не е в това да си спомним колкото е възможно по-пълно и дори да запишем своя грях, а в това да достигнем такова състояние на съсредоточеност, сериозност и молитва, при които, като на светлина, да се открият нашите грехове. Иначе казано – да принасяме на духовника не списък с грехове, а покаяно чувство, не детайлно разработена “дисертация”, а съкрушено сърце.

Но да познаваме своите грехове още не значи да се каем за тях. Наистина, Господ приема изповядването – искрено, добросъвестно – дори и когато то не е придружено със силно чувство на разкаяние (ако ние изповядваме мъжествено и този грях – нашето “окаменяло безчувствие”). Все пак “сърдечното съкрушение”, скръбта за своите грехове е най-важното от всичко, което можем да принесем на изповед. Но какво да правим, ако “изсъхналото от греховен пламък” наше сърце не се оросява от живителните води на сълзите? Какво да правим, ако “душевната немощ и слабостта на плътта” са толкова големи, че ние не сме способни на искрено покаяние? Все пак това не е причина да отлагаме изповедта – Бог може да се докосне до нашето сърце и по време на самата изповед: самото изповядване, назоваването на нашите грехове може да смекчи сърцето ни, да изтънчи духовното зрение, да изостри покаяното чувство. За преодоляването на

нашата духовна вялост повече от всичко помагат подготовката за изповед, постът, който, изтощавайки тялото, нарушава гибелното за духовния живот телесно благополучие и благодушие, молитвата, нощните мисли за смъртта, четенето на Евангелието, житията на светиите и творенията на светите отци, усилената борба със себе си, упражняването в добри дела. Нашето безчувствие на изповед в по-голямата си част се корени в отсъствието на страх Божи и скритото неверие. Към това трябва да бъдат насочени и нашите усилия. Ето защо са толкова важни сълзите на изповед - те размекват нашата окаменялост, разтърсват ни "от глава до пети", правят ни по-прости, дават ни благотворно да забравим себе си, премахват най-голямото препятствие пред покаянието - нашата "самоств". Гордите и самолюбивите не могат да плачат. Щом си заплакал, значи си се смекчил, стопил си се, смирил си се. Ето защо след такива сълзи идват кротост, безгневие, мекота, умиление, мир в душата у онези, на които Господ е изпратил "радостотворен" (даващ радост) плач". Не бива да се срамуваме от сълзите на изповед, трябва да им дадем свободно да се леят, умивайки нашите скверности. "Дай ми поток сълзи в светлия ден на поста, за да заплача и да умия сквернотата на сладките, и да се явя очистен пред Тебе" (1-ва седмица на Великия пост, понеделник вечер).

ZONA SO

нашата окаменялост, разтърсват ни "от глава до пети", правят ни по-прости, дават ни благотворно да забравим себе си, премахват най-голямото препятствие пред покаянието - нашата "самоств". Гордите и самолюбивите не могат да плачат. Щом си заплакал, значи си се смекчил, стопил си се, смирил си се. Ето защо след такива сълзи идват кротост, безгневие, мекота, умиление, мир в душата у онези, на които Господ е изпратил "радостотворен" (даващ радост) плач". Не бива да се срамуваме от сълзите на изповед, трябва да им дадем свободно да се леят, умивайки нашите скверности. "Дай ми поток сълзи в светлия ден на поста, за да заплача и да умия сквернотата на сладките, и да се явя очистен пред Тебе" (1-ва седмица на Великия пост, понеделник вечер).

Третият момент от изповедта - словесното изповядване на греховете. Не е необходимо да очакваме въпроси, трябва сами да положим усилие; изповедта е подвиг и самопринуждаване. Трябва да говорим точно, без да прикриваме неугледността на греха с общи фрази (например, "грешен съм против 7-мата заповед"). Много е трудно, изповядвайки се, да избегнем съблазънта на самооправданието, опитите да обясним на духовника "смекчаващите обстоятелства", позоваването на трети лица, въвлекли ни в грях. Всичко това е признак на самолюбие, на отсъствие на дълбоко покаяние, на продължаващо пребиваване в грях. Понякога на изповед се позовават на слаба памет, която уж не им позволява да си спомнят греховете. Наистина, често се случва лесно да забравяме своите грехове; но това следствие само от слаба памет ли е? Нали има случаи, особено болезнено засегнали нашето самолюбие, или обратно, поласкали нашето тщеславие, нашите успехи, похвалите по наш адрес - и ние ги помним дълги години. Всичко, което ни прави силно впечатление, ние помним дълго и ясно, и ако забравяме своите грехове, това не значи ли, че не им отдаваме сериозно значение?

Знак за извършило се покаяние е чувството за лекота, чистота, необяснима радост, когато грехът изглежда толкова труден и невъзможен, колкото е била далече тази радост.

Нашето разкаяние няма да бъде пълно, ако ние, каейки се, не се утвърдим вътрешно в решимостта да не се връщаме към изповядания грях. Но, казват, как е възможно това? Как мога да обеща на себе си и на своя духовник, че няма да повторя своя грях? Няма ли да е по-близо до истината обратното – убедеността, че грехът ще се повтори? – Нали всеки знае от опит, че след известно време неизбежно се връщаме към същите грехове; наблюдавайки себе си от година на година, не

забелязваш никакво подобрене, “подскочиш – и пак си оставаш на същото място!” – Би било ужасно, ако това беше така. Но, за щастие, не е така. Няма случай, в който, при добро желание да се изправим, последователните изповеди и св. Причастие да не предизвикат благотворни промени в душата. Но работата е в това, че – преди всичко – ние не сме съдии на самите себе си; човек не може правилно да съди за себе си станал ли е по-лош или по-добър, тъй като и той, съдещият, и това, което съди – са променливи величини. Увеличилата се строгост към себе си, усилилото се духовно зрение, изостреният страх от греха могат да създадат илюзията, че греховете са се умножили и усилили: те са останали същите и може би дори са отслабнали, но ние преди не сме ги забелязвали така. Освен това Бог, по Своя особен Промисъл, често затваря очите ни за нашите успехи, за да ни защити от най-страшния грях – тщеславието и гордостта. Често става така, че грехът е останал, но честите изповеди и причастяването със Светите Тайни са разколебали и отслабили корените му. А и самата борба с греха, страданията за своите грехове – нима това не е придобивка? “Не се страхувай”, казвал Йоан Лествичник, “макар и да падаш всеки ден, и не отстъпвай от Божиите пътища; стой мъжествено, и Ангелът, който те пази, ще зачете твоето търпение”.

А ако го няма това чувство на облекчение и възраждане, трябва да имаме сили отново да се върнем към изповедта, докрай да освободим душата си от нечистотата, със сълзи да я умием от чернотата и сквернотата. Който се стреми към това, винаги ще постигне желаното.

Само да не приписваме на себе си своите успехи, да не разчитаме на своите сили, да не се надяваме на своите усилия. – Това би означавало да погубим всичко, което сме придобили. “Разсеяния мой ум събери, Господи, и очисти вледененото ми сърце; като на Петър ми дай покаяние, като на митаря – въздишки и като на блудницата – сълзи”.

Автор: свещеник Александър Елчанинов

Превод: Татяна Филева

Източник: <http://www.bogonosci.com/>